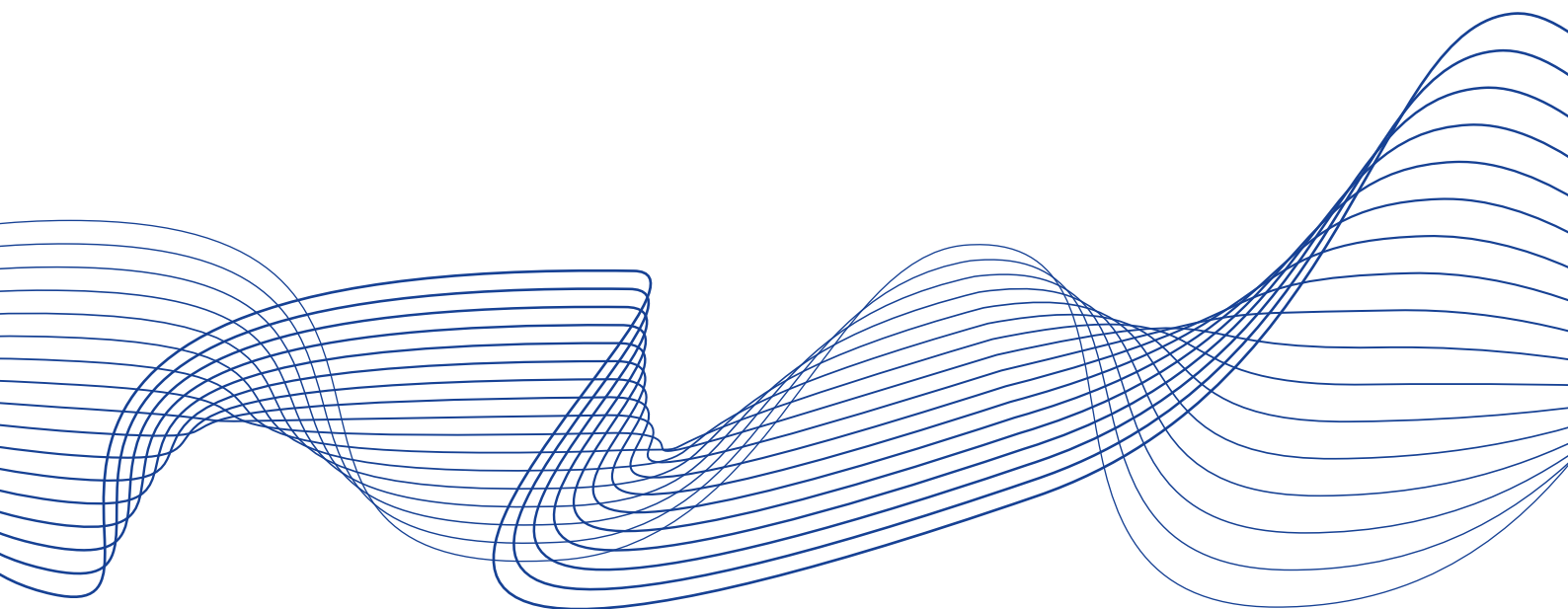

Gada pārskats
2014

ESRK

Ēiropas Sistēmisko risku kolēģija

Ēiropas Finanšu uzraudzības sistēma

Saturs

Priekšvārds.....	3
Kopsavilkums	4

Priekšvārds

Mario Dragi
Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas
priekšsēdētājs

Šis ir Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) ceturtais gada pārskats, kas aptver laikposmu no 2014. gada 1. aprīļa līdz 2015. gada 31. martam. Līdz ar jauno ES banku darbību regulējošo tiesību aktu (CRD IV/CRR) stāšanos spēkā šis ir arī pirmais periods, kurā makroprudenciālās uzraudzības iestādēm bija izdevība pēc saviem ieskatiem izmantot makroprudenciālās uzraudzības instrumentus Eiropas Savienībā. ESRK bijusi svarīga loma, iesakot valsts iestāžu izveidošanu, ierosinot tām piešķirt skaidras un pilnīgas politiskās pilnvaras un rosinot tās izstrādāt stratēģijas, lai vajadzības gadījumā tās būtu gatavas politikas pasākumiem. Tādējādi noslēdzies makroprudenciālās uzraudzības politikas izveides Eiropā pirmais posms. Šādus tiesību aktus pagaidām nav pieņēmušas tikai dažas dalībvalstis, un es vēlētos tās aicināt izpildīt ESRK ieteikumus.

Šis gada pārskats ir pirmais institucionālais apskats par aptuveni 90 dalībvalstu īstenotiem politikas pasākumiem, par kuriem ESRK saņēmusi informāciju aplūkojamā periodā. Puse no tiem ir vairāk procesuāla rakstura pasākumi, bet otra puse – pilntiesīgi politikas pasākumi, kas preventīvi vērsti uz ievainojamības mazināšanu. ESRK nodrošinājusi iestādēm forumu pirmās pieredzes apmaiņai saistībā ar makroprudenciālās uzraudzības politikas īstenošanu. Vienlaikus ECB dota iespēja papildināt šos valstu veiktos pasākumus, tādējādi izveidojot regulējumu, kam vajadzētu palīdzēt izvairīties no bezdarbības noslieces.

Tomēr ar ievainojamības mazināšanu banku sektorā vien nepietiek, īpaši laikā, kad sarežģītos apstākļos veidojas dažādiem finanšu tirgus segmentiem kopīgi ievainojamības momenti, un iestādes iecerējušas izveidot kapitāla tirgu savienību. Paveikts darbs, veidojot labāku izpratni par problēmu izplatīšanās riskiem visas finanšu sistēmas līmenī, ņemot vērā strauji augošo paralēlo banku sektoru. Vienlaikus joprojām jārisina sarežģīti strukturālie jautājumi, kas pēdējos gados bijuši raksturīgi finanšu krīzei, un to globālais raksturs nozīmē to, ka šie jautājumi būs jārisina vidēja termiņa skatījumā. Tā tas noticis, piemēram, gadījumā ar stimuliem, kurus izraisījis pašreizējais regulējuma lietojums attiecībā uz valstu riska darījumiem, kam ESRK veltījusi īpašu ziņojumu.

Visbeidzot, vēlos sirsnīgi pateikties profesoriem Martinam Helvigam (*Martin Hellwig*), Andrē Sapīram (*André Sapir*) un Marko Pagano (*Marco Pagano*), kā arī citiem Konsultatīvās zinātniskās komitejas locekļiem par pēdējos četros gados ESRK sniegto atbalstu. Viņu pilnvaras beidzās 2015. gada martā.

Frankfurtē pie Mainas 2015. gada jūlijā

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
ESRK priekšsēdētājs

Kopsavilkums

Šajā gada pārskatā aplūkotajā periodā pēc ilgstoša krīzes perioda Eiropā parādījušās pirmās ekonomiskās aktivitātes normalizēšanās pazīmes. Pamatā esošais tautsaimniecības vājums, ilgstošais zemas inflācijas periods un tā noteiktais zems procentu likmju līmenis tomēr negatīvi ietekmējis makrofinansiālo vidi, pakļaujot visus finanšu tirgu sektorus jaunām sarežģītām problēmām. Īpaši aktīvu cenu pašreizējā līmeņa ilgtspēja arvien vairāk atkarīga no spēcīgākas tautsaimniecības atveseļošanās, un peļņas meklējumos investori joprojām pakļauti pasaules finanšu tirgus pārcenošanas riskam. Notikumi Grieķijā atjaunojuši ar valsts finanšu ilgtspēju saistītos riskus, tomēr aplūkojamā periodā novērotas tikai atsevišķas pazīmes, ka tas nelabvēlīgi ietekmē tirgus cenas. Vispārējo nenoteiktību vairo ar Ukrainas konfliktu saistītā spriedze. Parādījušās arī jaunas bažas par to, ka atsevišķos finanšu tirgus segmentos tirgus likviditātes pakāpe varētu būt nepietiekama, ņemot vērā dažas pārmērīga īstermiņa svārstīguma epizodes. Cieši jāmonitorē zemo procentu likmju vides ietekme uz finanšu stabilitāti, lai makroprudenciālās uzraudzības politika un/vai finanšu regulējums spētu ātri reaģēt, nosargājot finanšu stabilitāti.

Pozitīvi ir tas, ka sasniegti arī būtiski rezultāti. Nozīmīgo banku aktīvu kvalitātes pārbaude un visaptverošais novērtējums euro zonā, kā arī EBI Eiropas Savienībā veiktais stresa tests, kura vajadzībām ESRK izstrādāja īpaši nelabvēlīgas attīstības scenāriju, nozīmīgi veicinājis spēcīgāka un izturīgāka banku sektora izveidi, tādējādi palīdzot uzlabot banku novērtējumu tirgū. EAAPI stresa tests, kura pamatā arī ir ESRK sagatavots nelabvēlīgas attīstības scenārijs, izgaismoja strukturālās ievainojamības momentus apdrošināšanas sektorā, ko pirms tam neparādīja *Solvency I* (Maksātspēja I) standarti, tādējādi dodot EAAPI iespēju sagatavot turpmākus politikas pasākumus, kas tiks veikti vienlaikus ar *Solvency II* (Maksātspēja II) režīma stāšanos spēkā. Arī EMIR tiesību aktu īstenošana rada pamatu tam, lai stātos spēkā pienākumi attiecībā uz klīringu. Šajā procesā ESRK piedalījās, sniedzot atzinumus EVTI.

Noteikti vēl vairāki strukturāli jautājumi, kas izraisa bažas, piemēram, banku, apdrošināšanas sabiedrību, kā arī pensiju un ieguldījumu fondu zems peļņitspējas līmenis pašreizējos tirgus apstākļos, jauno noregulējuma iespējamības prasību īstenošana attiecībā uz bankām (un tālākā nākotnē – attiecībā uz tādiem citiem finanšu tirgus dalībniekiem kā apdrošināšanas sabiedrības un centrālie darījuma partneri) un profesionālās ētikas risku plašāka sistēmiskā nozīme banku sektorā un ārpus tā robežām. Īpaša uzmanība pievērsta arī valsts riska darījumu regulējuma lietojumam. Šajā jomā ESRK darbojusies pēdējos trīs gadus. ESRK analīzes mērķis ir: 1) sagatavot pamatotu tādu banku un apdrošināšanas nozares tiesību aktos pasaulē un ES līmenī ietvertu noteikumu uzskaitījumu, kuri piedāvā privileģētu izturēšanos pret valsts riska darījumiem; 2) apkopot pierādījumus par šādiem riska darījumiem un mēģināt noteikt tirgus rīcību izraisošos faktorus; un 3) analizēt politikas iespējas, izvēloties no ļoti plaša iespējamo vidējā termiņa intervenču spektra un katrai no tām uzskaitot pozitīvās un negatīvās puses. ESRK apņēmusies veikt šo darbu, lai veicinātu vairāk strukturāla rakstura risinājuma rašanu attiecībā uz negatīvajām atgriezeniskajām saiknēm starp valsts finanšu stāvokli un banku un apdrošināšanas sektoru veselību, kuras cīņu ar finanšu krīzi pēdējos gados darījušas īpaši sarežģītu un smagu. Būtiski, lai reformas tiktu īstenotas ticami un efektīvi, risinot šo problēmu vidējā termiņā un ilgtermiņā.

Īpaša uzmanība šajā periodā veltīta analīzei, kā ES dalībvalstis pirmoreiz izmantojušas ES tiesību aktos paredzētos jaunus makroprudenciālās uzraudzības instrumentus. Viena valsts (Zviedrija) jau ieviesusi pretcikliskās kapitāla rezerves, bet vēl viena (Beļģija) – izmantojusi t.s. elastības klauzulu, kas ietverta Kapitāla prasību regulas 458. pantā, tādējādi nosakot stingrākus riska svērumus noteiktiem nekustamā īpašuma riska darījumiem. Lai to paveiktu, bija nepieciešams ESRK atzinums. Dažas ES dalībvalstis bijušas īpaši aktīvas, izmantojot dažādu instrumentu kombināciju. Jāturpina strādāt pie tāda jautājuma kā makroprudenciālās uzraudzības iestāžu darbības koordinēšana, kā arī jāapsver to veikto pasākumu pārrobežu ietekme un makroprudenciālo pasākumu mijiedarbība, lai izvairītos no regulējuma arbitražas un saglabātu vienlīdzīgus darbības noteikumus. Makroprudenciālās uzraudzības instrumentu jomā progress panākts divos aspektos: 1) kopēja noteikumu un rādītāju kopuma identificēšana pretciklisko kapitāla rezervju normas noteikšanas vajadzībām (t.sk. oficiāls ESRK ieteikums norīkotajām iestādēm); un 2) sviras rādītāja makroprudenciālā palielinājuma izmantošana. Par šo tēmu 2014. gadā publicētajā ESRK rokasgrāmatā ietverta jauna nodaļa.

Iepriekšējo ESRK ieteikumu īstenošanas kopējais novērtējums joprojām ir pozitīvs. Kā jau minēts, atbilstība ieteikumam par nacionālo iestāžu pilnvarām makroprudenciālās uzraudzības jomā (ESRK/2011/3) un ieteikumam par makroprudenciālās uzraudzības politikas vidēja termiņa mērķiem un instrumentiem (ESRK/2013/1) kopumā nodrošināta, un tas tagad atspoguļojas politikas īstenošanā. Veiksmīga ESRK ieteikuma par kredītēšanu ārvalstu valūtā (ESRK/2011/1) piemērošana palīdzējusi valstīm mazināt potenciāli ļoti lielo Šveices franka kursa pēkšņā kāpuma ietekmi 2015. gada janvārī. Arī ESRK ieteikums par finansējumu ASV dolāros (ESRK/2011/2) kopumā īstenots, piemērojot vienošanās ceļā noteiktos proporcionalitātes kritērijus.

Visbeidzot, izmantojot statūtos paredzēto procedūru, kas ļauj ieinteresētajām pusēm izvirzīt savu kandidātu, iecelta jauna Konsultatīvā zinātniskā komiteja (KZK). Jaunais KZK priekšsēdētājs ir Dublinas Trīsvienības koledžas profesors Filips Leins (*Philipp Lane*). Divi priekšsēdētāja vietnieki ir Neapoles Frederika II universitātes profesors Marko Pagano (*Marco Pagano*) un Madrides Monetāro un finanšu studiju centra (CEMFI) profesors Havjērs Suaress (*Javier Suarez*).

© Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, 2015

Adrese 60640 Frankfurt am Main, Germany
Tālrunis +49 69 1344 0
Interneta vietne www.esrb.europa.eu

Visas tiesības rezervētas. Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.

Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim 2015. gada 26. jūnijā.

Šis ir ESRK 2014. gada pārskata priekšvārda un kopsavilkuma tulkojums latviešu valodā. Stikāku informāciju sk. pilnajā ziņojuma tekstā, kas angļu valodā pieejams ESRK interneta vietnē (www.esrb.europa.eu).

ISSN 1977-5180 (interneta versija)
ISBN 978-92-899-1925-8 (interneta versija)
DOI 10.2866/434204 (interneta versija)
ES kataloga numurs DT-AB-15-001-LV-N (interneta versija)